UBÂDE BİN SÂMİT (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramdan olup, Ensâr'ın büyüklerinden. Künyesi, Ubâde Ebû Velîd olup, Hazrec kabilesinin Avfoğullarına mensûbtur. Babası, Sâmit bin Kays bin Esrem bin Fihr, annesi, Kurret-ül-ayn binti Ubâde binti Nadle binti Mâlik bin Aclân'dır. İsmi Ubâde bin Sâmit bin Kays bin Esrem bin Fihr bin Sa'lebe bin Ganem bin Sâlim bin Avf bin Amr bin Avf bin Hazrec'dir. Medine'de (m. 583) senesinde doğup, Filistin'de 34 (m. 654) senesinde vefât etti.

Ubâde bin Sâmit hazretleri, Bi'setin onbirinci senesi hac mevsiminde Mekke'ye gidip, müslüman olmakla şereflendi. Birinci Akabe biâtında, Resûlullah (aleyhisselâm) ile Mekke Panayırı'nda görüştü. Bu bîatta hazır bulunan oniki kişiden biri olup, târihe geçen rivâyeti şöyledir: "Ben Birinci Akabe'de hazır bulunanlar içindeydim. Biz oniki kişi idik. Resûlullah (aleyhisselâm) ile kadınların bîati gibi bîat ettik. Bu bize harb farz kılınmasından önceydi. Şunun üzerine bîat ettik ki; Allahü teâlâya hiçbir şeyi ortak koşmayalım, hırsızlık etmiyelim, zinâ yapmayalım, çocuklarımızı öldürmeyelim, dillerimizle yalan söyleyerek iftira etmeyelim, herhangi bir iyilik husûsunda ona âsi olmayalım." Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki; "Eğer ahdinizde (sözünüzde) durursanız sizin için Cennet vardır. Eğer onlardan bir şeyi örtbas ederseniz sizin işiniz Allahü teâlâya âittir, dilerse azâb eder, dilerse af eder." Bi'setin onikinci senesi hac mevsiminde Mekke'de yapılan ikinci Akabe bîatinde de bulunan, Hazrec kabilesinin oniki temsilcisinden biridir. Biatte, "Yâ Resûlallah! Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınaması beni tutmamak, yolumdan alıkoymamak üzere, sana bîat ediyorum" buyurdu. Annesi de İslâmiyet ile şereflenip, çok kimsenin müslüman olmasına vesîle oldu. Hicret-i Nebevîden sonra Mekke'den göç eden müslümanlardan Ebû Mersed ile kardeş oldu. Hazreti Muhammed'in süt teyzesi Ümmü Hıram (radıyallahü anha) ile evlendi. Kabri Kıbrıs'ta olup, Türkler'in "Hala Sultan" dedikleri Ümmü Hıram ile Ubâde bin Sâmit'in nikâhını Resûlullah (aleyhisselâm) kıydı.

Hicret-i Nebevî'den sonra kurulan İslâm Devleti'nde önemli vazîfeler aldı. Peygamber efendimizin katıldığı muharebelere katıldı. Eğitim, öğretim, ilmî, adlî, idari, siyâsî ve askerî sahalarda vazîfe aldı.

Hicretin ikinci senesinde Peygamberimizin (aleyhisselâm) kumandasında İslâm ordusunda bulunarak Eshâb-ı Bedir'den oldu. Yine üçüncü senede Uhud gazvesine, Benî Kureyza'nın Medine'den kovulmasına sebep olan gazveye de katıldı. Beşinci yılda meydana gelen gazvelerden sonra Ubâde bin Sâmit (radıyallahü anh) Hudeybiye barışında da bulundu. Hazreti Ubâde İbni Sâmit, Huneyn Muharebesine de katılarak, büyük yararlıklar gösterdi. Ubâde bin Sâmit (radıyallahü anh) Tebük gazvesine de bedenen ve mâlen katıldı ve Resûl-i Ekrem'in Veda Haccı'nda bulunmak şerefine nail oldu. Hicrî ondördüncü yıldan itibâren Hazreti Ömer'in hilâfeti sırasında Suriye'deki seferlerde bulunduktan sonra, Mısır'a geçerek Mısır'ın fethine de katıldı. Amr İbnü'l-Âs (radıyallahü anh) Mısır harekâtında Hazreti Ömer'den yardım istedi. O, Amr İbni'l-Âs'a her biri bin kişiye bedel dört kişi gönderdi. Bunların içinde Ubâde bin Sâmit (radıyallahü anh) de bulunuyordu. Orada çok önemli vazîfelerde bulunarak, Mısır'ın fethinin tamamlanmasında büyük rolü geçti. Hazreti Ömer'in hilâfeti zamanında Filistin ve Humus eyâletlerinin vâliliklerinde bulundu. Üstün idârecilik vasıflarına sahip bulunduğundan ahaliye, devlete çok güzel hizmeti geçti. Hazreti Osman'ın hilâfeti zamanında Şam taraflarına gidip, Kudüs, Remle ve Filistin'i ziyâret etti.

Ubâde bin Sâmit (radıyallahü anh), Eshâb-ı kiramın en faziletlilerinden biri idi. Peygamber efendimiz zamanında Kur'ân-ı kerîmi tamamen ezberlemiş, ayrıca bir de Kur'ân-ı kerîm yazmıştı.

Asr-ı Se'âdette, Eshâb-ı Suffa'ya hocalık yaparak birçoklarına okuma-yazma, Kur'ân-ı kerîm ve dînî ilimler öğretmiştir. Bu hizmetlerinden dolayı, Eshâb-ı Suffa'dan bazıları hediyeler göndermişti. Resûl-i Ekrem bunu duyunca, Hazreti Ubâde'ye onu kabûl etmemesini buyurdu.

Ubâde (radıyallahü anh), hadîs ilminde de çok derin âlim idi. Hadîs ilminin kurucularından sayılan Hazreti Ubâde, duyduğu hadîsleri son derece dikkat ve itinâ ile naklederdi. Hadîs nakletmelerine, "Bizzat Resûl-i ekremden dinledim", "Resûl-i ekremden duyduğuma şehâdet ederim." sözleriyle başlardı. Bulunduğu ilim meclislerinde hadîs-i şerîf nakl ederdi ve bu meclislerde Hıristiyanlar da bulunurdu. Yüzseksenbir hadîs-i şerîf rivâyet etti. Ubâde bin Sâmit (radıyallahü anh) aynı zamanda büyük bir fıkıh âlimi olup, Fukahâ-yı Sahâbe'dendir. Fıkıhda herkes mercî olarak onu tanıyordu. Hazreti Ubâde bin Sâmit, herkesin örnek aldığı, sağlam karakterli, doğru sözlü, ahlâken çok iyi niteliklere sahipti. Doğruyu söylemek husûsunda hiç kimseden çekinmezdi. Emîrlerin yüzüne karşı da doğru sözü söylerdi.

Ubâde bin Sâmit (radıyallahü anh) Peygamber efendimizden (aleyhisselâm) ilim ve irfan öğrenmiş, ondan çok istifâde eden Sahâbîlerdendir. Her husûsta çok dirayetli birisiydi. Hazreti Osman devrinde büyük fitne ve fesadın çıkmasına, İslâm târihi yönünden büyük olayların meydana gelmesine sebep olan Abdullah İbn-i Sebe yahûdisinin maksadını anlayan önemli bir zâtdır.

Ubâde'nin (radıyallahü anh), Resûl-i ekremden bizzat işittiği hadîs-i şerîflerden biri:

Birgün bir zât Peygamber efendimize gelerek sordu: "Yâ Resûlallah, amellerin en iyisi nedir?" Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) cevâbında: "Allah'a îmân ile O'nu tasdîk, O'nun yolunda cihaddır." buyurdu. Bunu dinleyen zât, Yâ Resûlallah, daha ehveni yok mu? dedi. Resûlullah (aleyhisselâm) "O halde sabır ve iyilikseverlik." buyurdu. "Yâ Resûlallah! Daha da kolayını istiyorum" deyince; Resûlullah (aleyhisselâm) "O halde, Allahü teâlâ sana ne kısmet etmiş ise ona râzı ol." buyurdu.

Hazreti Ubâde İbni Sâmit, 34 (m. 655) yılında yetmişiki yaşlarında iken Remle'de hastalandı. Vefâtından kısa bir süre önce oğlu Velîd bin Ubâde, babasının huzûruna gelerek şöyle dedi: "Babacığım bana vasıyyette bulun." Hazreti Ubâde bin Sâmit şöyle buyurdu: "Oğlum! Îmânın lezzetini tatmak, ilmin özü olan hakîkate ulaşmak için, kaderin hayır ve şerrine inanmak lâzımdır." dedi velîd bin Ubâde: "Kaderin hayır ve şerrini nasıl anlayabilirim?" diye babasına sordu. Cevabında "Sana gelmeyenin sana isâbet etmeyeceğine, sana isâbet edenin muhakkak sana geleceğine inanırsın" dedi.

Buyurdu ki: "Cehennemin yedi kapısı vardır; üçü zenginler, üçü kadınlar, birisi de fakîrler içindir." Talebelerinden Sanabic'in hastalığına üzülüp, ağladığını görünce:

"Ne ağlıyorsun, eğer mahşerde sana şehâdet etmeme ve şefaat etmeme müsâade edilirse, şehâdet ve şefaat ederim." Bu Resûl-i ekremden nakledilen bir hadîstir. Size şimdi de Resûl-i ekremin (aleyhisselâm) diğer bir hadîs-i şerîfini rivâyet ediyorum: Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Kim ki Allahtan başka tapacak bir ma'bûd bulunmadığına, Muhrımmed aleyhisselâmın, Resûlullah olduğuna şehâdet ederse, onun cesedi Cehenneme haram olur." buyurdu.

"Bir kul Allah rızası için bir kerre secde edince Cenâb-ı Hak muhakkak o secde sebebiyle o kimseye bir iyilik yazar. Yine secde sebebiyle bir günahını afv eder. Onu bir derece yükseltir. Ey Eshâbım! Çok secde ediniz."

Resûlullah (aleyhisselâm) Ubâde bin Sâmit'i (radıyallahü anh) zekât tahsiline gönderdiği vakit: "Ey Velîd'in babası, Allahtan kork, kıyâmet günü boynunda bağıran deve ile veya böğüren inek veya meleyen koyun ile mahşer yerine gelme" buyurduğu zaman Ubâde (radıyallahü anh): Böyle mi olacak yâ Resûlallah deyince: "Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemîn ederim ki, evet öyle olacaktır. Ancak Allahü teâlânın merhamet buyurdukları müstesnadır" buyurdular. Bunun üzerine: "Seni Hak Peygamber olarak gönderen Allah'a yemîn ederim ki, ben de bundan böyle bu gibi işlere girmem" deyince: Resûlullah (aleyhisselâm) de: "Ben sizin benden sonra şirke döneceğinizden korkmam. Sizin için korktuğum mala meyl ve rağbet etmenizdir" buyurdular.

Birisi Ubâde bin Sâmit'e (radıyallahü anh) "Ben harb ederken Allahü teâlânın rızasını murad ettiğim gibi başkalarının beni övmesini de isterim" deyince "Sana bundan kâr yok" buyurdu.

Adam üç kerre söyleyince, şu hadîs-i şerîfi okudu: “Allahü teâlâ buyuruyor ki; Ben ortalıktan müstağni olanların en müstagnisiyim. Kim ki benim için amel eder ve başkasını da bu amele katarsa, hissemi o ortağıma devr ederim.”

“Yapacağın işin sonunu düşün, salâh ve iyilik ise onu yap. Azgınlık ise ondan vaz geç.”

“Allahü teâlâya mülakatı (kavuşmayı) seveni Allah da sever. Allahü teâlâya mülakatı sevmeyeni Allah da sevmez” buyurunca, Eshâb-ı kiram “Hepimiz ölümü kerih görürüz” deyince Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) “O, o demek değildir. Belki mü’mine Cennetteki yeri gösterildiği vakit ölümü sever. Allahü teâlâ da onu sever.”

“Allahü teâlâ, kullarına beş vakit namazı farz etmiştir. Eksiksiz olarak erkân ve âdabına riâyetle o namazları kılan kimseyi Allahü teâlânın Cennete koyacağına va’di vardır. İstenildiği gibi o namazları kılmayan kimseye Allahü teâlânın va’di yoktur. Dilerse ona azâb eder, dilerse de afv eder.”

“Her hangi bir müslüman Allahü teâlâya secde ederse, Allahü teâlâ onun bir günâhını afv eder ve kendisini bir derece yükseltir.”

“Kurbanların en hayırlısı boynuzlu koçtur.”

“Allahü teâlâ buyuruyor: Benim için birbirini ziyâret edenler benim sevgimi kazanmıştır. Benim için sevişenler, benim sevgime mazhar olmuştur. Benim için verenler, benim sevgimi hak etmiştir. Benim için birbirine yardımda bulunanlar, benim sevgimi kazanmıştır.”

“Allahü teâlânın, senin aleyhinde hüküm ettiği hiç bir şeyde, O’nu töhmete kalkışma.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Sîret-i İbn-i Hişam cild-2, sh. 73, 76

2) Tabakât-ı İbn-i Sa’d cild-1, sh. 219, 220

3) Sahîh-i Buhârî cild-1, sh. 10, cild-4, sh. 250, 251, 263, 264

4) Ensâb-ül-Eşrâf cild-1, sh. 239

5) İsfahânî-Delâil-ün-Nübüvve sh. 254, 255

6) Ravd-ül-ünf cild-1, sh. 266, 169

7) El-Kâmil fit-târih cild-2, sh. 45

8) İbn-i Haldûn Târîhi cild-2, sh. 182, 183

9) Târîh-ul-Hâmis cild-1, sh. 357

10) İnsân-ül-uyûn cild-2, sh. 7-8